

Werkgroep Behoud de Peel

Jaarverslag 2020

2020, EEN UITZONDERLIJK JAAR

Corona-jaar

In dit jaarverslag wordt regelmatig verwezen naar onze Nieuwsbrieven.

Deze zijn te vinden op www.wbdp.nl/archief.

Wie 'n mailadres opgeeft aan info@wbdp.nl krijgt regelmatig deze digitale Nieuwsbrief over de bescherming van de Peel. U kunt daar ook melden dat u dit verslag voortaan digitaal wilt; dat spaart papier en kosten.

In 2020 kwam door de Corona-pandemie veel stil te liggen. De natuur kwam niet stil te liggen en daarom ook Werkgroep Behoud de Peel niet. Onze aandacht bleef nodig, zoals voorheen. De recreatiedruk op de kwetsbare Peel nam sterk toe. Mensen zochten een vervanging voor door de epidemie weggevallen activiteiten en wilden naar buiten.

Dat maakte duidelijk dat er een betere regeling moet komen van de recreatie in de Peelreservaten en de omgeving ervan. De Werkgroep hield zich daar intensief mee bezig, net als met de 'normale' bedreigingen als stikstof en verdroging. We keken ook kritisch naar de soms zeer ingrijpende beheeractiviteiten door de terreinbeheerders.

De Werkgroep dankt haar vrijwilligers en donateurs die in 2020 een bijdrage hebben geleverd voor behoud en herstel van de Peel. We hopen dat we in 2021 elkaar weer kunnen ontmoeten en samen tijdens de natuurwerkdag weer in en aan de Peel kunnen werken.

FRANS SWINKELS, n'n echte PEELMENS

We moeten ons jaarverslag over 2020 helaas beginnen met een triest gebeuren in de laatste dagen van het verslagjaar. Op Tweede Kerstdag overleed onze vice-voorzitter Frans Swinkels. Voor zijn dierbaren, voor de Peel, voor Werkgroep Behoud de Peel, voor natuur en landschap in Noord-Brabant en voor zijn collega's van de Brabantse Milieufederatie (BMF) een onbeschrijflijk en groot verlies.

Al enkele jaren zijn we bezig met het digitaliseren van het uitgebreide archief van de Werkgroep. Daarin duikt Frans ontelbare keren en regelmatig op. Het archief laat zijn enorme inzet voor het behoud en herstel van de Peelgebieden zien. Zijn eigen archief heeft hij nog zelf kunnen digitaliseren. Samen met zijn bibliotheek zullen deze digitale archieven binnenkort voor eenieder beschikbaar komen bij het Museum Klok & Peel te Assen. We noemen dit het '**Archief en Bibliotheek Frans Swinkels**' en willen daarmee Frans en zijn onuitwisbare bijdrage aan het behoud van de Peel in herinnering houden.

Frans vertelt in 1993 in de Peel over de veenopbouw.

Zie onze nieuwsbrief van 29 december 2020.

FLORA & FAUNA VAN HET HOOGVEEN

Zegt de ene kraanvogel tegen de andere: "We zijn er weer, in de Peel. Ja, het heeft even geduurd, maar door het ijveren van de Werkgroep voor het behoud en herstel van de Peel en door het ontwikkelen van nieuwe natuur rondom de Peel voelen we ons er weer thuis. Hopelijk houden ze in de toekomst meer rekening met ons."

Droogte funest voor broedende kraanvogels

In 2018 broedden er voor het eerst sinds mensenheugenis kraanvogels in de Peel. De twee paren die toen broedden waren niet succesvol, maar de hoop was gevestigd op de jaren 2019 en 2020. Helaas waren deze jaren kurkdroog en daardoor was de Grote Peel zo onaantrekkelijk geworden dat kraanvogels dat gebied vrijwel geheel links lieten liggen.

In de Verheven Peel waren beide jaren wel twee paren aanwezig, maar ook die waren niet succesvol. Waarschijnlijk konden ze geen geschikte natte plek vinden om een nest te bouwen buiten het bereik van roofdieren.

Tijdens en vlak na de brand in 2020 werd in de Deurnse Peel een paar gezien dat zich verdacht gedroeg. Onduidelijk is of hier het broedsel door de brand verloren is gegaan, of dat dit paar er vanwege droogte geen goede plek kon vinden. Feit is dat er uiteindelijk geen jonge vogels werden opgemerkt.

De droogte heeft dus ook voor deze prachtige vogels negatieve gevolgen. Het is daarom zo belangrijk dat de Werkgroep zich inzet om de droogte te bestrijden!

13 maart 1933 DE PEEL BRANDT WEER.

“De Venlosche correspondent van de Maasbode seinde gisterenavond: *Zoals telken jare in 't voorjaar de Zwaluw met een onfeilbare zekerheid, naar onze koudere streken wederkeert zoo ook komen in het voorjaar op geregelde tijden eenige Peelbranden voor. Niemand weet hoe het vuur ontstaat en geen mensch kan zeggen hoe lang de brand duren kan en hoe diep de vuurwolf zich in den zwamachtigen veenbodem invreet.*”

Ramptoerisme bij de Peelbrand bij Helenaveen op 28 juli 1959, Foto: Nationaal Archief.

Brand

Voor de Peel is 2020 de geschiedenis in gegaan als het jaar van de grootste natuurbrand van Nederland. De vlammen gingen over 800 hectare Deurnse Peel. Ook al zijn Peelbranden van alle tijden; deze brand was voor natuur en omwonenden ingrijpend. Op enkele plaatsen drong het vuur dieper het veen in. Op de meeste plaatsen zorgde de aanhoudende, harde wind, dat het vuur snel over de pijpestrootjesvlakten ging zonder veel schade aan te richten.

Na de brand zijn diverse onderzoeken gestart om lering te trekken uit deze brand. De inbreng van de Werkgroep is hierbij steeds dezelfde: wij houden vol dat meer vernatting de enige remedie is. Het kan zijn dat bij ongunstige omstandigheden (droge toplaag, harde wind) een grote brand niet altijd te voorkomen valt, maar de gevolgen ervan zijn dan veel geringer. Een echt nat hoogveen brandt slechts zeer zelden. En als het eens brandt, dan heeft het amper negatieve effecten.

Aan het einde van het verslagjaar verschenen de rapporten van de drie verschillende onderzoeken naar de brand. Aan één ervan, dat van C. Stoof van de WUR (Wageningen University & Research), heeft de Werkgroep meegewerkt.

HAARLEM'S DAGBLAD 2 maart 1932, pag. 10:

“Terwijl de Peel op verschillende plaatsen in vollen gloed stond, heerschte in de dorpjes aan den rand diepe rust. Dit is niet zoo onverklaarbaar als het voor buitenstaanders lijkt. Er gaat immers geen jaar voorbij zonder ten minste een flinken Peelbrand, ofschoon het zelden of nooit zoo hevig heeft gebrand als gisteravond en in den afgeloopen nacht. Bij zulk een brand is de veengrond tot op vaak groote diepte aan het branden. Aan weggraven of eenige andere wijze van bluschen is dan niet te denken. Het vuur woekert steeds voort in de richting van den wind en verbrandt alles wat het op zijn weg vindt. Dit is uitsluitend veen, bosch of heide. Woningen liggen in de eigenlijke Peel niet. Wel op de zandgronden aan den rand van het Peelgebied, maar zoodra het vuur tot zoo ver gewoed heeft, dooft het vanzelf uit gebrek aan voedsel. De bewoners weten dit en maken zich daarom niet het minst ongerust, al is de vuurzee nog zoo uitgestrekt en al laaien de vlammen nog zoo hoog op.”

Een oude Peelbaan in de Deurnese Peel. De brand maakte het oude karrenspoor weer zichtbaar, maar was fataal voor de meeste berken.

Zoals zo vaak speelde wind ook bij de brand in 2020 een hoofdrol. Hoe anders was nu de beleving!

NATTER

FLORA & FAUNA VAN HET HOOGVEEN

Ronde Kuilen

De brand woedde ook in de Liesselse Peel en veroorzaakte grote schade aan de bekende Ronde Kuilen, het complex van eeuwenoude turfputten. In de putten die water bevatten is de hoogveenvegetatie grotendeels gespaard. Maar de droge veenranden rond de kuilen zijn diep ingebrand en de struikheide die er groeide is volledig verdwenen.

Deze foto is 6 weken na de brand gemaakt. Het frisse groen is van de uitstoevende pollen pijpenstro. Dit in de Peel ongewenste gras profiteerde juist van de brand.

Veerkracht

De natuur liet een ongekende veerkracht zien. Van de flora en fauna in het verbrande deel zijn de vogels er relatief het minst slecht afgekomen. Hun nesten gingen wel verloren, maar toen de rook nauwelijks was opgetrokken begonnen veel vogels al aan de bouw van een nieuw nest.

Dit is het nest van een boompieper, onder een van de platen die gebruikt worden voor het inventariseren van gladde slangen. Het moet in de week na de brand gebouwd zijn in een verder helemaal zwartgeblakerde omgeving. Twee dagen nadat deze foto werd gemaakt vlogen de jongen uit.

Topjaar voor grauwe klauwier in de Peel

Over het algemeen is droogte slecht voor veel planten- en diersoorten die gebonden zijn aan een veengebied. Gelukkig zijn er ook uitzonderingen en één daarvan is de grauwe klauwier. Een vogelsoort die voornamelijk van grote insecten leeft. Droge en warme zomers zijn ideaal voor grote insecten en daarmee ook voor de grauwe klauwier, die dan volop voedsel kan vinden. Eind jaren zeventig verdween het laatste paar van deze schitterende soort uit de Peel, om er pas na 25 jaar terug te keren. Vanaf dat moment werden er jaarlijks enkele broedparen vastgesteld en dat aantal nam de laatste jaren geleidelijk toe om in 2020 te stijgen naar minimaal 22 broedparen! Niet alleen het weer lag daaraan ten grondslag, maar ook het verbeterde hooi- en weidebeheer van Staatsbosbeheer. Aanvankelijk werden alle hooilanden omstreeks 20 juni gemaaid, waarmee in één klap alle insecten verdwenen. Dat is gelukkig nu verschoven naar 15 juli of later en dat is te merken aan de massa's insecten die je daar nu aantreft. Ook worden er minder runderen ingeschaard, waardoor niet alles wordt kaal gevreten en er ruimte blijft voor struweel (broedplaatsen) en insecten.

Stikstof

2020 werd gekenmerkt door de landelijke stikstofdiscussie. De stikstofneerslag op natuurgebieden als de Peel is veel hoger dan deze kwetsbare natuurgebieden kunnen verdragen. Deze neerslag moet daarom drastisch verminderen.

In onze laatste nieuwsbrief van 2019 zetten we uiteen wat er in de periode van zeven maanden na de RvS-uitspraak op het gebied van stikstof zoal is gebeurd. De conclusie: veel commotie, maar nog bar weinig maatregelen. In 2020 was het niet veel beter.

Een voorgestelde oplossing is emissie-arme technieken binnen de landbouw. Dat lijkt ons geen goede zaak. In de landbouw is een heel ander productiesysteem nodig. Met de inzet op extra emissie-arme technieken wordt alleen het huidige productiesysteem bestendig. Het belemmert de noodzakelijke transitie naar kringlooplandbouw en naar “natuurinclusief” (afbouwen van import van grondstoffen voor krachtvoer uit heel de wereld, minder CO₂, minder gif, bodemverbetering, etc.)

Ook het **wetsvoorstel Stikstofreductie en Natuurverbetering** biedt niet de oplossing. Onze belangrijkste kritiekpunten zijn:

- Er wordt veel te weinig gereduceerd.
- De PAS-fouten worden herhaald:
- Er is sprake van een ‘streefwaarde’, dus geen zekerheid.
- De aangekondigde maatregelen zijn sowieso al verplicht, dus mogen ze niet in een reductieprogramma worden opgenomen.
- Te weinig inzet op transitie naar kringlooplandbouw.
- De ‘natuurherstelmaatregelen’ dienen besteed te worden aan vergroting van de natuur en aan anti-verdrogingsmaatregelen.

Eerder heeft de Werkgroep al op gelijke wijze gereageerd op de brief van 7 februari 2020 van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit aan de Kamer over de voortgang betreffende de stikstofmaatregelen.

Kortom: de bijbehorende maatregelen rechtvaardigen de naam van dit wetsvoorstel niet. Er zal te weinig reductie mee worden bereikt en de natuur zal er onvoldoende mee worden verbeterd.

De tot nu toe gepresenteerde plannen en maatregelen zijn nog ver verwijderd van het juiste evenwicht!

Wet Natuurbescherming Alertheid Actie

Ondanks de jurisprudentie, die mede is opgebouwd in zo'n 40 jaar inzet van de Werkgroep voor het behoud en herstel van de unieke Peel bij het keren van schadelijke invloeden van buiten, blijven overheden vergunningen verstrekken, waarbij het individueel belang sterker weegt dan het algemene natuurbelang.

De Werkgroep laat zich hierdoor niet ontmoedigen, maar blijft alert. Vele ogen volgen voor ons de diverse aanvragen voor vergunningen in de Peelregio. De Werkgroep checkt of de activiteit een nadelig effect heeft op de Peel en of een en ander in overeenstemming is met de in het democratisch proces totstandgekomen regels. Helaas is het nog steeds nodig om in diverse gevallen te reageren. Hoopgevend is het dat steeds meer aanvragers zelf of via hun adviseur het overleg aangaan met de Werkgroep en zo beroepsprocedures voorkomen worden.

Gedeputeerde Staten van Limburg gaven tien veehouderijen een vergunning Wet natuurbescherming op basis van het Programma Aanpak Stikstof. Vanwege beroepen van WBdP zijn deze vergunningen vernietigd. Bij deze bedrijven hebben wij aanwijzingen dat de uitbreiding gerealiseerd is, ondanks het feit dus dat de gevraagde vergunning daarvoor niet is verkregen. Begin van het verslagjaar stuurden we de provincie Limburg een brief om hier op te handhaven. In onze brief lieten we G.S. weten dat het ongewenst is om deze niet vergunde belasting op de natuur te laten voortbestaan. In mei stuurden we ook aan G.S. van Noord-Brabant zo'n brief. Hier betreft het twee veehouderijen.

Zie onze nieuwsbrieven van 12 jan en 22 mei 2020.

Klimaatverandering

De voorbije jaren was het warm en droog, droog, droog. Door de klimaatverandering hebben ook de provincies Noord-Brabant en Limburg, de waterschappen en het Rijk een extra taak in het mede oplossen van het droogteprobleem; niet alleen voor natuurgebieden, maar voor het totale grondgebied.

Dit plaatje uit het inmiddels al 22 jaar oude WBdP-educatieboekje 'De Peel moet natter' laat duidelijk zien wat er moet gebeuren om een stabiele hoge waterstand in hethoogveengebied te krijgen.

Helaas is de situatie in die 22 jaar nog niet verbeterd.

In augustus was gedeputeerde Carla Brugman (portefeuille natuur) van Provincie Limburg onze gast in de Peel. Met de Natuur- en Milieufederatie Limburg en Staatbosbeheer hebben we haar rondgeleid en geïnformeerd over de stand van het water en dus de droogte in en rond de Peel. De provincie Limburg stelt namelijk een nieuw provinciaal waterprogramma op.

Een van de adviezen van de Werkgroep aan de gedeputeerde was: om de nog steeds veel te sterk wisselende waterstand in de Peel stabiel te krijgen -essentieel voor hoogveenregeneratie- zal het nodig zijn om een ruime zone nieuwe natuur en/

of landbouwgronden rondom de Peel te vernatten. Met de andere genoemde natuurorganisaties hebben we de adviezen voor de provincie op papier gezet. Dit hebben we samen ook gedaan voor het nieuwe Waterbeheerplan 2022-2027 van het waterschap Limburg.

Aan het einde van het verslagjaar werden in Noord-Brabant de resultaten gepresenteerd van de verkenning naar de watervraag van de Noord-Brabantse natuur. Dit onderzoek was een gezamenlijk initiatief van Brabants Landschap, Staatsbosbeheer, Vereniging Natuurmonumenten en de Brabantse Milieufederatie.

De Werkgroep heeft via haar structurele participatie in de Brabantse Milieufederatie bijdragen geleverd aan dit onderzoek. Om de gevolgen van verdroging en klimatologische droogte voor de natuur te bestrijden moet het watersysteem opnieuw worden vormgegeven en het grondwatergebruik worden verminderd en/of moeten andere waterbronnen worden gezocht. We hopen in ons volgend jaarverslag te kunnen melden dat het signaal door de provincies, waterschappen en anderen in maatregelen is omgezet met positieve gevolgen voor de Peel.

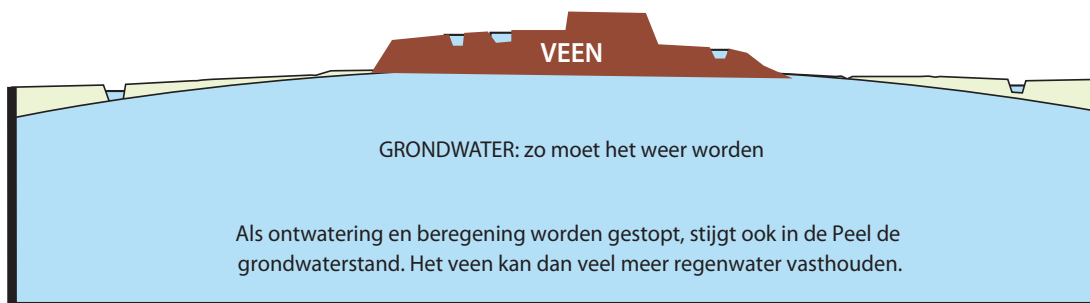

Als de Peel en zijn omgeving natter wordt kan deze stuw zijn functie uitoefenen.

De Werkgroep vindt de Brabantse 'Visie op klimaatadaptatie' een prima visie

De droogte is geen incident meer, maar wordt structureel veroorzaakt door klimaatsverandering. Ingrijpende aanpassingen zijn dringend vereist. Het is niet langer voldoende om alleen in natuurgebieden water langer vast te houden, maar op veel meer plekken moeten we het watersysteem anders inrichten. Dit is noodzakelijk, zowel voor de natuur als voor andere waterafhankelijke functies, zoals landbouw en industrie. Voor een efficiënte aanpak is het niet meer altijd vanzelfsprekend dat maatregelen steeds op basis van vrijwilligheid plaatsvinden.

Zie onze nieuwsbrieven van 18 en 22 juni, 13 okt en 22 nov 2020.

OPEN & NAT & VOEDSELARM

Activiteiten

WERKGROEP BEHOUD DE PEEL was ook in 2020 een onmisbare partij in de discussies over de Peelgebieden.

Omwille van haar expertise en enthousiasme werd de Werkgroep gevraagd deel te nemen in:

- de natuurgeleding van de Integrale Gebiedscommissie Peelvenen
- het Groenoverleg van Staatsbosbeheer
- de werkgroep Life+ Leegveld (Provincie Noord-Brabant)
- de klankbordgroep Herstel Peelkanalen (Waterschap Aa & Maas)
- provinciaal en landelijk overleg stikstofproblematiek
- allerlei incidentele overleggen

De Werkgroep adviseerde en ondersteunde de Brabantse Milieufederatie en de Natuur- en Milieufederatie Limburg.

De Werkgroep verzorgde ook bijdragen voor het in 2021 verschenen boek 'Heel de Peel' van de Stichting VEEN.

Het lijvige boekwerk **'Heel de Peel'** is verkrijgbaar bij de lokale boekhandel en via de website www.heeldepeel.nl

In 2020 verscheen het fotoboek **'De Peel in vier seizoenen'** van natuurfotograaf Jan van de Kam.

Het is verkrijgbaar in de boekhandel en in te zien op de website www.depeelin4seizoenen.nl

OPEN & NAT & VOEDSELARM

Al 40 jaar steekt de Werkgroep met veel vrijwilligers de handen uit de mouwen om de Peel open, voedselarm en nat te houden. Helaas kon in het verslagjaar vanwege de Corona-pandemie dit beheerwerk niet gedaan worden.

Het bouwen van een dam in een diepe sloot op de eerste dag van het Peelwerk van de Werkgroep 40 jaar geleden.

Plaatselijk zijn daar nu veenmoerassen met onder andere... zonnedauw, eenarig wollegras en dopheide (met groot dikkopje)

DAAR DOEN WE HET VOOR!

Wat doet Werkgroep Behoud de Peel?

Wij sturen u ons jaarverslag omdat u blijk gaf van uw belangstelling voor dit schitterende natuurgebied. Alles over onze doelstellingen, ons werk en ons werkgebied is op onze website www.wbdp.nl te vinden.

Werkgroep Behoud de Peel (WBdP) is een onafhankelijke stichting, met als doelstelling het behoud en herstel van het Peelgebied als een hoogveen(achtig) landschap, met de daaraan verbonden historische waarden en natuurkwaliteiten.

Voor het behoud en herstel van de Peelgebieden is de Werkgroep al 42 jaar strijdvaardig.

In de eerste jaren na de oprichting in 1978 werd alles in het werk gesteld om verdere afgraving en ontginning van de Peel te voorkomen. Zo werden de Deurnese Peel en het Graauveen een beschermd natuurmonument.

Toen deze gevaren waren afgewend, werd gestart met beheerswerk in de Peel: dammen bouwen en bomen zagen, om de Peel weer natter te krijgen en om het open hoogveenlandschap te behouden.

Al snel daarna werd ook aandacht besteed aan bestrijding van allerlei bedreigingen van buitenaf, zoals ontwatering, uitstoot van ammoniak (stikstof) en aantasting van het open landschap rond de Peel. Helaas spelen deze bedreigingen nog steeds en moeten we op dit vlak nog steeds actief blijven om, met procedures en door middel van lobbywerk, het overheidsbeleid veranderd te krijgen.

WBdP neemt samen met andere partijen deel aan het opstellen/uitvoeren van plannen voor een betere inrichting van de Peelreservaten, plus van een zone daar omheen. Ons hoofdoel daarbij is om de Peel minder kwetsbaar te maken voor negatieve beïnvloeding van buitenaf.

Het werk van WBdP concentreert zich op de negen gemeenten met (of grenzend aan) Peelrestanten: Asten, Deurne, Gemert-Bakel, Horst aan de Maas, Leudal, Nederweert, Peel en Maas, Someren en Venray.

WBdP werkt vaak samen met de Brabantse Milieufederatie en met de Natuur- en Milieufederatie Limburg. Daarnaast is er regelmatig overleg met onder andere Staatsbosbeheer, de provincies Limburg en N.-Brabant, waterschap Aa en Maas en waterschap Limburg.

We kunnen niet zonder donateurs

Op het gebied van stikstof heeft de Werkgroep haar bestaansrecht wel aangetoond. Zowel het Europese Hof als de Raad van State hebben zich door ons laten overtuigen en de Nederlandse overheid voor het blok gezet. De aanpak zal echt beter moeten.

Bij de aanpak van de stikstofbelasting zal de inbreng van de Werkgroep van belang blijven. Ook zullen we ons moeten blijven inzetten op het gebied van anti-verdroging, recreatie-zonering, natuuruitbreiding, beheer, etc..

Voor al dit werk was en blijft Werkgroep Behoud de Peel nagenoeg volledig afhankelijk van de steun van donateurs. Daarom wijzen we weer graag op ons rekeningnummer hieronder. Omdat onze stichting een ANBI-instelling is, kunt u uw schenking bij uw belastingaangifte in mindering brengen.

Er is ook de mogelijkheid om een periodieke schenking te doen gedurende ten minste 5 jaar. In dat geval is het voor de belasting volledig aftrekbaar, zonder drempel. Mocht u zo'n periodieke schenking willen doen, dan kunt u dat via een email aan info@wbdp.nl laten weten.

Wij bedanken alle gulle gevers, die ons werk mogelijk maken.

Werkgroep Behoud de Peel

Postadres: Lavendelheide 27, 5754 EA Deurne

Telefoon: 0493-319610 E-mail: info@wbdp.nl

Facebook: Behoud de Peel

IBAN: NL25 TRIO 0338 4953 47 t.n.v

Werkgroep Behoud de Peel, Deurne

Website: www.wbdp.nl

